

D. D.

COGITATIONES SUBITANÆ

DE

**SUBJECTO JU-
RIS NATURALIS,**

QUAS

Venia Ampliff. Facult. Philosoph. in Reg.

Acad. Aboënsi,

MODERANTE

VIRO, MAXIME REVERENDO atq; CELEBERRIMO,

**DN. DOCT. CAROLO
MESTERTON,**

Log. & Metaphyf. PROFESS. Reg. & Ord.

PRO GRADU,

Publice Defendet

JAHANNES J. WASANDER,

NYLANDUS,

IN AUDITORIO MAJORI

DIE XVIII. JUNII ANNI MDCCLXIII.

H. A. M. S.

ABOÆ, Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

§. I.

Quicumque adcurata mentis lance conditionem hominum penes sese consideraverit, facile deprehendet in non paucis eandem esse, quam perditissimam. Certo enim certius est, quod Divinorum oraculorum interpretes tradunt, post lapsum Adami amissam esse imaginem Divinam cum illis perfectionibus, quibus omnium rerum moderator DEUS humanam exornavit naturam, interim tamen rudera quædam remansisse in intellectu & voluntate. Hanc veritatem, licet verissima sit, non tamen erubescunt, haud pauci eandem, tum contra sacri codicis evidentissima effata (*a*) tum etiam rectæ rationis principia vacillantem & incertam reddere. Hinc quoque factum est, ut in determinando *juris naturalis* subjecto, immane quantum opiniones eruditorum inter se discrepent.

morum Parentum aut penitus absorbtum, aut, si quod superfit, vacillans & incertum esse contendunt: vel cum Pyrrhonicis & sequioris ætatis Academicis in sola opinione collocant. Alii in rationali tantum natura regulam moralem constituunt. alii denique rationem animæ bestiali adserunt, quod magis forsan ingenii ostentandi causa, quam serio fecerunt. (b) Et ut eo melius parum exercitato caliginem offundere possent, omni nisu singularique acumine, & coloribus sapientiæ conquestis, subtilitates probabiles reddere non intermittunt suas. Sed inconsideratæ temeritatis & vecordissimæ imperitiæ est nota, falsa defendere & veritati apertissimæ adversari. Hi non perpendunt omnia nostra dicta & facta ad DEI gloriam & societatis emolumentum esse instituenda, quod LOCKIUS his expressit verbis, quæ svecice translata sic audiunt: *Jag håller före det vara kvar och en redelig mans oumgängeliga plikt, at gjöra sit Fädernesland all den tjänst, som han förmår, och den, som annat tänker, visar sig föga vara åtskild ifrån et oskäligt Creatur* (c) Sed paulo fusius quædam hac de re in sequentibus adducturi sumus. Tenuitatis autem suæ probe sibi conscia, quo par est verborum honore, Te C. L. obtestatur exilis mea minerva, velis hæc tentamina benignæ sensuræ submittere, & benevolum eorum interpretem Te præstare.

(a) Rom. II: 14. 15. (b) Vid. Pufend. op. Maj. Lib. 2. §. 3. (c) vid. Hans dedications bref om Ungd. Upfost.

§. II.

Quando animum in se advertit homo, suamque naturam attentius intuetur, deprehendit sibi esse concessas duas eminentissimas facultates, quarum altera vires exerit suas in ratiocinando, altera vero in eligendo bono, & a se malo quocumque removendo. Illa *intellectus* hæc *voluntatis* nomine venire solet. Hisce autem facultatibus hominem idcirco instructum esse a sapientissimo DEO, ut actiones suas liberas secundum voluntatem ejus instituat, hoc est, quid erga DEUM, erga se ipsum & alios homines præstare debeat, neminem latet. Quod si ita comparatum fuerit, quod nulli dubitamus, haud quaquam difficile erit judicatu, utrum detur *jus nature* an non: quippe quod nihil aliud est, quam *complexus legum naturalium*. Nisi enim hoc largiamur, vacillabit omnis doctrina moralis, nec poterit quisquam ob violata hæc jura reus agi; cum iniquissima sane videatur pœna, quæ statuitur in transgressorem illius legis, cujus notitiam, debita cura adhibita, acquirere non potuit, adeoque nec illa obligari; quia obligatio legis præcedentem ejus cognitionem supponit, dixit WERNHERUS. (a) Præterea frustra hæc facultates homini concessæ forent, si non concederetur eum legi naturali obnoxium esse; nam adornare media sine fine, absurdissimum & plane impium est cogitatu de DEO, ceu ente sapientissimo perfectissimoque. Sed instituti ratio non permittit pluribus hac de re agere, hinc memores pro-

promissi, ad demonstrandum pergimus hominem solum subjectum *hujus esse juris.*

(a) Vid. Ejus Elem. Jur. Nat. & Gen. pag. 5. §. 7.

§. III.

Jus naturale, quatenus subjective consideratur, hoc est, quatenus reperitur in subjecto dirigendo, semper domesticam habet sedem in intellectu & voluntate, ceu potentiis illis & facultatibus animæ humanæ nobilissimis; hoc, quod de omni jure in genere adfirmandum existimaverimus, ne gratis dictum videatur, paucis demonstratum ibimus. Tria inprimis sunt illa momenta, quæ in subjecto reperiuntur, priusquam sit capax legis ejusque obligationis, nimirum, intellectus, voluntas & dependentia a superiori. Hæc requisita adeo sunt necessaria, ut uno sublato, evanescat quoque notio legis subjective consideratæ. Nam DEUS intellectum & voluntatem habet liberrimam, sed ideo legi non est obnoxius, quia nullam agnoscit dependentiam a superiore; & bruta animantia vicissim dependent a DEO, sed intellectu & voluntate libera destituuntur, adeo ut actionum suarum repugnantiam & convenientiam cum lege evolvere nequeant; nam sine notitia legis impossibile est actiones suas ad normam legis attemperare, ut ex dicendis ulterius patebit. Leges civiles obstringunt non bruta animantia, sed cives, intellectu & voluntate prædi-

tos, hoc est, homines, qui intra limites unius ejusdemque territorii habitant, hoc est, qui potentiam illius, qui legem civibus injungit observandam, ob causas justas agnoscere debent. Sed quod de lege civili hæc in re valet, id quoque de lege naturali dicendum est; quia hæc prædicata ex notione legis generica profluunt. Apertissime hinc liquet, subjectum juris naturalis, prout aliorum jurium, debere intellectu, qui est potentia cognoscendi, & libera voluntate, quæ est *divinis* eligendi, esse præditum. Bruta autem hisce carere prærogativis multiplex loquitur experientia, quod etiam ex jam adlatis patet, & ex sequentibus ulterius elucescet.

§. IV.

A Metaphysicis evictum est, brutis animantibus esse concessas perceptiones sensuales, quibus rem unam ab altera & a se distinguere valent, nec non memoriam & imaginationem, sed destituuntur bruta animantia perceptionibus rerum distinctis. Hinc & nemo sanus negabit illa quoque destitui appetitu & averfatione rationali, hoc est, voluntate, quæ intellectum necessario præsupponit, sed si hoc verum est, non possunt non insimul carere bruta libertate; quia ultra confusam cognitionem in cognoscendo ascendere unquam nequeunt, quod tamen ad veram libertatem constituendam quoque requiritur vid. Cel. Wall. Psys. Rat. § 284. Hisce ob-

fer-

servatis, concludere licet, bruta animantia, quicquid agunt, non ex proæresi & rationis ductu, sed cæco naturæ impetu, semper uniformiter & necessitate intrinseca atque naturali agere, hoc est, per actum necessarium, ut loquuntur Metaphysici. Non a principio aliquo normativo, sed instinctu tantum naturali ad agendum determinantur. Non apprehendunt, quid sit illud, cujus beneficio cognoscunt, vel actiones edunt suas.

§. V.

Cum ita sit, ut bruta animantia agant juxta præscriptum ordinem, per potentias merè naturales, prout jam diximus in § antecedenti, nullo jure seu nulla alia lege directrice opus est ad dirigendas actiones Physice necessarias. Lex enim moralis præsupponit libertatem, quæ est *potentia activa, quæ sponte & absque omni coactione, omnique necessitate & absoluta & physica, cum indifferentia exercitii, distincte cognita, se ad aliquod determinare valet (a)*. Deficiente autem illa, regula frustranea est, ut diximus. Nam lex propterea fertur, ut a malo abstrahat eum, qui & malum & bonum potest sequi. Ille, ut rectitudinis tramitem non deserat, jure, seu monitore obligante, opus habet, cujus libertas subinde in licentiam vesaniam degenerare potest. (b) Non quidem ignoramus plures dari actiones hominum atque brutorum inter sese similes, quibus præstandis, homo legi satisfacere dicitur; attamen magna

gna est inter eas differentia, nam, quæ ex simplici naturæ impetu apud bruta animantia proveniant, illæ in homine ex obligatione fieri debent, cujus sensum ista non habent. (c) Nam vitia & virtutes brutorum non proprie sunt vitia & virtutes, sed vitiorum & virtutum simulacra. Quod ut ulterioribus demonstremus brevis proposita nos vetat. Ex his manifestum est nullam communionem brutis competere cum juris naturalis præceptis. Nemo enim eorum, qui citra præconceptas opiniones rem æstimare velint, adprobare potest ULPIANI definitionem: *Jus naturæ est lex, quæ omnia animantia docet*, nisi intelligat *ἡ ἀπὸ τῆς φύσεως*, seu *prima naturæ*, a Philosophis sic appellata, quod etiam ipsum ULPIANUM nonnulli intellexisse putant. (d)

(a) Vid. Cel. Wall. *Psyc. Emp.* § 657. pag. 808. & Joh. Jacob. A'ryffel, *jur. nat. & gen.* Cap. 3. § 9. (b) Conf. Joh. Fred. Horni *Dissert. Hac de re agentem.* (c) Vid. Sam. Puf. *opus Maj.* Libr. 2 § 2. (d) Vid. dissertationem Pet. Darelii Upsaliæ ven. anno 1722. *Præf. Joh. Streuchii De Juventutis institutione &c.*

§. VI.

Ad corroborandum ulterius assertum nostrum conferre putaverim, si finis *juris naturalis* respiciatur. Nam vi hujus, ut reliqua sicco transeamus pede, externa disciplina & tranquillitas inter homines conservatur & hominibus quoque injungitur, ut DEUS glori-

glorificetur. Hoc *Jus* gentes cum gentibus con-
 ãtit, vitæ & officiorum communionem inter popu-
 los, moribus & religione diversos, conservat. Hoc
 mediante Regna & Potestates Civiles ineuntur, & i-
 nita fervantur. Sed num Patroni brutorum ani-
 mantium, disciplinam quandam, morum honesta-
 tem, civilem quietem beatitudinemque & celebra-
 tionem summi Numinis in brutis reperiant? vix ac
 ne vix quidem; nam hæc non capit bestialis ani-
 ma. Dantur tamen Eruditi, qui commune jus ne-
 mini esse volunt, nisi cum illis, qui ad easdem fe-
 ctas concurrunt, sed frustra contra naturæ legem
 & scripturæ sacræ veritatem (a) inter homines co-
 gnationem sine jure & causâ evertere conantur. (b)

(a) Pf. XXXIV: 13. Rom. XII: 18. Ebr. XII: 14. &c.

(b) Plura hac de controversia legi possunt in Joh. Tarnovii
 Libello, cui titulus: Num fœdera cum diversæ religionis ho-
 minibus salva iniri possint conscientia.

sed quæ

§. VII.

Hæc veritas porro probari potest ex cujusvis
 hominis conscientia, quæ nihil aliud est, quam ar-
 gumentatio de actionis conformitate vel difformita-
 te cum lege. Solet hæc dividi, in *antecedentem* &
consequentem. Illa dicitur, quid faciendum quidque
 omittendum ab homine sit, antequam commissum vel
 commissum fuerit. Hæc est reflexio seu reminiscen-

tia judicativa de commissis vel omissis, adprobans bene, damnans vero male facta. *Illa* magnam animi tranquillitatem, hæc gravissimos mentis cruciatus in homine, licet invito, exitant, prout cuique *ista* testimonium fert. (c) Quod hæc conscientiae vis nulli externæ causæ sit adscribenda, ipsa experientia plus satis demonstrat. Hinc quoque gentiles & profani homines ex hujus accusatione non fuerunt liberi, quod ipse Cicero & alii confessi sunt. (d) Nihil enim aliud est, quam actus prodiens ex habitu legis innatæ, unde recipitur cum jure naturali. Sed memores curtæ suppellectilis nostræ, hisce subsistere cogimur.

(c) Vid. Pufend. op. Maj. Libr. I. Cap. 3. § 4. (d)
Vid. Cicero pro Roscio.

SOLI DEO GLORIA!

